

Tájékoztató az örökbefogadásról

Information about intercountry adoption from Hungary

(Forrás: EMMI Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztály)

Az örökbefogadást a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szabályozza.

Az örökbefogadás célja az, hogy annak a gyermeknek, akinek nincsenek vér szerinti szülei, vagy a szülők a gyermeket nem tudják, vagy nem akarják nevelni, megfelelő, nevelésére alkalmas szülőket biztosítson és olyan helyzetet, mintha az örökbefogadók vér szerinti gyermeke lenne.

Az örökbefogadás **családjogi jogviszony**: a gyermek az örökbefogadók vér szerinti gyermekének jogállásába lép, az örökbefogadás az örökbefogadókkal szemben tartási kötelezettséget, rokoni kapcsolatokat keletkeztet, a gyermek az örökbefogadók nevét viseli, ezzel is megjelenítve a külvilág felé, hogy az örökbefogadó család részévé vált, öröklési szempontból pedig vér szerinti gyermekként örököl az örökbefogadók után.

Az örökbefogadástól meg kell különböztetni a gyermek **nevelőszülőnél történő elhelyezését**, melynek célja - eltérően az örökbefogadástól – a gyermek **átmeneti gondozása, nevelése** a nevelőszülő által addig, amíg a gyermek vér szerinti családjába gondozására, vagy örökbefogadására nem kerül sor. A nevelőszülő alapfeladatait a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény határozza meg. A nevelőszülő nevelőszülői feladatát foglalkoztatási jogviszony keretében, díjazás ellenében látja el. **A nevelőszülőség nem teremt „jogosultságot” a gyermek örökbefogadására.**

I. Az örökbefogadás feltételei

Az örökbefogadás akkor jöhet létre, ha az örökbefogadás szereplőinek mindegyike szempontjából fennállnak az örökbefogadáshoz szükséges feltételek.

A) A gyermek oldaláról szükséges feltétel: kiskorú legyen és jogilag örökbefogadható.

Az eljárás csak akkor indítható meg, ha a gyermek jogilag örökbefogadható, és az az érdeke, hogy örökbefogadják.

B) A vér szerinti szülő részéről feltétel: a gyermek jogi örökbefogadhatósága a vér szerinti szülő magatartásán, körülményein alapul. Ezek valamelyikének megléte nélkül a gyermek örökbefogadása nem valósulhat meg.

a) A gyermek örökbefogadható, ha **vér szerinti szülei úgy döntenek, hogy hozzájárulnak gyermekük örökbefogadásához**. Ha számukra ismert személy általi örökbefogadáshoz járulnak hozzá, akkor **nyílt az örökbefogadás**, ha számukra ismeretlen személy általi örökbefogadáshoz, akkor **titkos az örökbefogadás**.

A szülő a hozzájáruló nyilatkozatát mindkét esetben a gyermek születésétől számított hat héten belül - a gyermeknek a szülő vagy a gyermek más hozzátartozója által történő nevelése érdekében - visszavonhatja.

Amennyiben ismeretlen személy javára járul az örökbefogadáshoz a szülő és a gyermek nem egészséges, vagy betöltötte 6. életévét, a gyámhivatal jóváhagyása szükséges a hozzájáruláshoz. Ha a gyámhivatal 60 napig nem nyilatkozik, a jóváhagyás megadottnak tekintendő. A gyámhivatal döntése előtt megkeresi az Emberi Erőforrások Minisztériumában működő országos örökbefogadást elősegítő szervet arra vonatkozóan, hogy a gyermek örökbefogadására van-e esély.

b) Ha a gyermek gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedik, és a vér szerinti szülő önhibájából kapcsolattartási kötelezettségének nem tesz eleget, valamint nem változtat körülményein annak érdekében, hogy gyermekét családjában nevelhesse, a **gyermeket a gyámhivatal örökbefogadhatóvá nyilvánítja.**

Ebben az esetben **az örökbefogadás csak titkos lehet.**

c) **A bíróság megszünteti a szülő felügyeleti jogát**

- ha felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti

- a gyermeket más személynél helyezték el vagy nevelésbe vették, és az a szülő, akinek szülői felügyeleti joga szünetel, a gyermek elhelyezésére vagy a nevelésbe vételre okot adó magatartásán, életvitelén, körülményein önhibájából nem változtat.

Ebben az esetben **az örökbefogadás csak titkos lehet.**

d) **A szülők halála** esetében ha nincs olyan hozzátartozó, aki gondoskodna a gyermekről, a gyermek örökbefogadható lesz.

e) **Ha a gyermek ismeretlen szülőktől származik** (talált gyermek). Ha újszülött korban inkubátorba helyezték, akkor örökbefogadható, ha az elhelyezéstől számított 6 héten belül a szülők nem jelentkeznek gyermekükért. **Az örökbefogadás ebben az esetben is titkos.**

C) Az örökbefogadás feltételei az örökbe fogadni szándékozók oldaláról:

Az fogadhat örökbe, aki

- teljesen cselekvőképes nagykorú,

- személyisége és körülményei alapján alkalmas örökbefogadó szülőnek,

- részt vett az örökbefogadás előtti tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon,

- nem áll szülő felügyeletet megszüntető, vagy közügyek gyakorlásától eltiltó bírói ítélet hatálya alatt,

- 25. életévét betöltötte, a gyermeknél legalább 16 és legfeljebb 45 évvel idősebb,

és alkalmasságát a gyámhivatal határozatban állapítja meg. Nem fogadhat örökbe az, akinek gyermeke gyermekvédelmi szakellátásban nevelésbe vett gyermekként nevelkedik.

Örökbefogadó lehet házaspár vagy egyedül örökbefogadó személy, élettársak általi közös gyermek örökbefogadására nincs lehetőség. Az örökbefogadás egy családpótló intézmény,

ezért a családjogi törvény a gyermek érdekében fogalmazza meg azt a zsinórmértékű szabályt, hogy **elsősorban a házasságban élő örökbefogadók által történő örökbefogadást kell a gyámhivatalnak engedélyezni**, ami azt jelenti, hogy az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy általi örökbefogadás sem kizárt, amennyiben az a gyermek érdekében áll. Egyedül örökbefogadó személy által történt örökbefogadás fennállása esetén más személy nem fogadhatja örökbe a gyermeket, tehát kizárt, hogy az örökbefogadó élettársa örökbefogadóként felléphessen. Az örökbefogadás fennállása alatt utólagosan a gyermeket csak az örökbefogadó házastársa fogadhatja örökbe.

Az örökbefogadók életkorát és az örökbefogadók és a gyermek közötti korkülönbséget a gyámhivatal a konkrét örökbefogadási eljárásban vizsgálja, házaspár örökbefogadók esetében a fiatalabb házastárs életkorát kell alapul vennie, testvérek örökbefogadása esetében pedig az idősebb gyermek életkorát.

Az örökbe fogadni szándékozók az eljárást a tartózkodási helyük szerinti **megyei/fővárosi területi gyermekvédelmi szakszolgálatnál (továbbiakban: szakszolgálat)** indíthatják el. A szakszolgálat **személyes beszélgetés során, és írásban is tájékoztatja** az örökbe fogadni szándékozókat az örökbefogadás feltételeiről és arról, hogy alkalmasságuk megállapítása érdekében az általa meghatározott helyen és időpontban pszichológiai vizsgálaton, illetve tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon kell megjeleníteniük, hozzájárulásukkal megkeresi háziorvosukat, szükség esetén szakorvosukat arra vonatkozóan, hogy nem szenvednek-e olyan betegségben, amely korlátozza őket gyermek nevelésében, valamint arról, hogy családi és lakáskörülményeiket (környezettanulmány) a helyszínen fogja vizsgálni.

Az örökbe fogadni szándékozó személy **pszichikai alkalmasságának vizsgálata során** a szakszolgálat feltárja, hogy az örökbefogadási szándék motivációja, a család élethelyzete, az örökbe fogadni szándékozó személy életkora és személyisége, a gyermek nevelésével kapcsolatos elképzelése előreláthatólag biztosítja-e az örökbefogadandó gyermek harmonikus fejlődését, felnevelését. A szakszolgálat által felkért **háziornak, vagy szakorvosnak** arra kell választ adnia, hogy az örökbe fogadni kívánó személy nem szenved-e a gyermek megfelelő ellátását is korlátozó testi, érzékszervi, értelmi fogyatékoságban, alkohol vagy kábítószer függőségben, pszichotikus zavarban, illetve olyan betegségben, amely miatt - akár időszakosan is - akadályozott a gyermekről való gondoskodás, illetve amely a gyermek fejlődését veszélyezteti.

Az örökbe fogadni szándékozók az örökbefogadói tanfolyamot megelőzően **tanácsadáson vesznek részt**, melyet pszichológus tart. A tanácsadás célja, hogy az örökbe fogadni szándékozók megismerjék azokat az esetleges nehézségeket, amelyekkel a személyiségük, motivációik, családstruktúrájuk alapján az örökbefogadás során szembesülhetnek, továbbá felmérjék, hogy a családjukban, környezetükben milyen konfliktusokat okozhat a gyermek odakerülése, és hogy ezeket miként lehet kezelni, illetőleg az örökbefogadást követően felmerülő kérdéseikkel, gondjaikkal kihez fordulhatnak. Célja továbbá, hogy a tanácsadást végző szakember megismerje az örökbe fogadni szándékozók motivációit, valamint jelenlegi

és virtuális családstruktúrájukat, megalapozott döntést tudjon hozni arról, hogy alkalmasak-e az örökbefogadásra.

A szakszolgálat az örökbe fogadni szándékozó személyt a jogszabályban foglaltaknak megfelelően felkészíti az örökbefogadásra.

Az örökbefogadói tanfolyam célja, hogy a résztvevők

1. felkészüljenek az örökbefogadásra, információszerzéssel és saját élményű tapasztalatokon keresztül támpontokat kapjanak döntésükhöz, vállalják-e és milyen feltételek mellett az örökbefogadást;
2. megismerjék az örökbefogadás jogi és társadalmi hátterét;
3. szembesüljenek azokkal a tipikus nehézségekkel, amelyek az örökbefogadási eljárás és az örökbefogadott gyermek nevelése során felmerülhetnek;
4. elsajátítsák a konfliktusok kezelésének és az örökbefogadással együtt járó feszültségek, nevelési kihívások kezelésének módjait;
5. érzékenyebbek, elfogadóbbak legyenek nagyobb életkorú, különböző származású és egészségi állapotú gyermekek örökbefogadására.

A szakszolgálat a tanfolyam elvégzését követően – az örökbe fogadni szándékozó házaspár vagy személy kérelmére - a véleményeket javaslatával együtt megküldi **az örökbe fogadni szándékozó(k) tartózkodási helye szerinti járási gyámhivatalnak**. A szakszolgálat konkrét javaslatot tesz arra vonatkozóan, hogy az örökbe fogadni szándékozó házaspár vagy személy milyen életkorú, milyen egészségi állapotú, illetve hogy egy gyermek vagy testvérek örökbefogadására is alkalmas-e.

A **gyámhivatal** az örökbe fogadni szándékozó házaspár vagy személy meghallgatása után a vélemények, környezettanulmány, jövedelemigazolás és szükség szerint egyéb bizonyítékok alapján határozattal dönt az örökbe fogadni szándékozó házaspár vagy személy alkalmasságáról, melyben rendelkezik arról, hogy milyen korú, egészségi állapotú és hány gyermek örökbefogadására alkalmasak. A gyámhivatal határozata annak jogerőre emelkedésétől számított 3 évig hatályos, kivéve, ha a 3 éven belül örökbefogadási eljárás jogerős befejezésére került sor. Ez utóbbi esetben - kivéve, ha az örökbe fogadni szándékozó házaspár vagy személy testvérek örökbefogadására való alkalmasságát megállapították, és a határozat hatályvesztését megelőzően a testvér is örökbe fogadhatóvá válik - a határozat hatálya az örökbefogadás tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedésének napjával szűnik meg.

Az alkalmassági határozat jogerőre emelkedésekor a szakszolgálat a kérelem benyújtásának időpontjával nyilvántartásába veszi az örökbe fogadni szándékozókat, illetve hozzájárulásuk esetén megküldi adataikat az országos nyilvántartás számára is, és erről értesíti őket. Ezt követően a szakszolgálat félévente felkeresi az örökbe fogadni szándékozókat, és tájékoztatja őket kérelmük teljesülésének esélyeiről. Alkalmatlanság esetén egy éven belül új eljárás nem indítható.

Amennyiben 3 éven belül nem kerül sor örökbefogadásra, a határozat hatálya annak lejártát megelőzően benyújtott kérelemre, illetve a gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatára legfeljebb 1 évvel meghosszabbítható, feltéve, hogy azok a körülmények, amelyekre az

alkalmasságot alapozták, nem változtak meg. Ha a határozat hatályának lejártakor folyamatban van az örökbefogadási eljárás, a határozat hatálya meghosszabbodik az örökbefogadási eljárás jogerős befejezéséig.

Ha az örökbe fogadni szándékozó házaspár vagy személy családi állapotában, személyi és életkörülményeiben (örökbefogadás, saját gyermek születése, házasságkötés, válás stb.), illetve az örökbefogadandó gyermekre vonatkozó elképzeléseiben változás következik be, a szakszolgálat elvégzi a változások által érintett újabb vizsgálatokat, a gyámhivatal pedig határozattal dönt **a felülvizsgálat** eredményéről.

II. Tájékoztató az örökbefogadás előkészítéséről és az örökbefogadás engedélyezéséről

Az örökbefogadást előkészítő szakemberek minden esetben az örökbefogadhatóvá vált gyermeknek keresnek megfelelő örökbefogadó szülőket és nem az örökbe fogadni szándékozóknak gyermeket.

Az örökbefogadás előkészítése és az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárás titkos örökbefogadás esetében:

Gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermek esetében a gyámhivatal határozata alapján - mely a gyermek örökbefogadhatóságáról rendelkezik - a megyei/fővárosi gyermekvédelmi szakszolgálat készíti elő az örökbefogadást. Rövid időn belül helyezési értekezletet hív össze, melyen a szakemberek (a gyermek gyámja, gondozója, örökbefogadási tanácsadók, pszichológusok) közreműködésével eldöntik, hogy **a jelentkezési sorrend szerint** soron következő jelentkezők közül várhatóan melyik örökbe fogadni szándékozó család lesz **a gyermek számára legmegfelelőbb**. A döntést követően a kiválasztott örökbe fogadni szándékozó családnak bemutatják a gyermeket. A gyermek bemutatását követően – a gyermek ez alkalommal nem tudhatja, hogy mi a találkozás célja – döntenek el az örökbe fogadni szándékozók, hogy elindítják-e a gyermekkel való ismerkedés örökbefogadási célú folyamatát, a barátkozást. A barátkozási idő végén, amennyiben az örökbe fogadni szándékozók és a gyermek között megfelelő kapcsolat alakult ki, a szakszolgálat javaslatára, az örökbe fogadni szándékozók és a gyermek törvényes képviselője, a gyermekvédelmi gyám egyező kérelmére indul az az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárás.

Az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárásra **a gyermek lakóhelye szerinti megyeszékhelyen működő járási gyámhivatal illetékes, Budapesten a fővárosi kormányhivatal XI. kerületi gyámhivatala, Pest megyében a Szentendrei Járási Gyámhivatal.**

Az örökbe fogadni szándékozókat a gyámhivatal jegyzőkönyvben nyilatkoztatja az örökbefogadással kapcsolatos lényeges kérdésekről.

Az örökbe fogadni szándékozóknak csatolniuk kell kérelmükhöz az örökbefogadásra alkalmasságukról rendelkező jogerős határozatot, és az eljárás során jövedelemigazolást, főszabályként születési, ill., házassági anyakönyvi kivonatukat a gyámhatóság szerzi be. Ha a gyámhivatal számára az engedélyezési eljárás során olyan új tény vagy körülmény merül fel, ami az örökbe fogadni szándékozók alkalmasságát megkérdőjelezi, a szakszolgálatot újabb alkalmassági vizsgálat elvégzésére kérheti fel.

Az örökbe fogadni szándékozóknak kérelmük benyújtásakor nyilatkozni kell arról, hogy kérik-e a gyermek kötelező gondozási időre történő kihelyezését családjukba.

A gyámhivatal a kötelező gondozási időre kihelyezésről **15 napon belül, hat hetesnél fiatalabb gyermek esetén 8 napon belül dönt**. Döntése előtt az örökbe fogadni szándékozók lakóhelyéről környezettanulmányt készít vagy szerez be, és beszerzi a gyermek egészségi, mentális állapotára vonatkozó véleményeket is. A kötelező gondozási idő **legalább egy hónap**.

A gyámhivatal az örökbefogadás engedélyezéséről a kérelem benyújtását követő naptól számított 60 napon belül dönt, kivéve, ha az elrendelt kötelező gondozási idő az egy hónapot meghaladja. Ez utóbbi esetben a gondozási idő lejártát követő huszonegy napon belül kell a döntést meghoznia.

A kötelező gondozási idő alatt a gyermek az örökbe fogadni szándékozók családjában nevelkedik, tartásáról az örökbe fogadni szándékozók kötelesek gondoskodni. A gyermek beilleszkedését a szakszolgálat figyelemmel kíséri, és a gondozási idő letelte után véleményét megküldi a gyámhivatalnak. A gondozási idő letelte után a gyámhivatal meghallgatja az örökbe fogadni szándékozókat arra vonatkozóan, hogy fenntartják-e örökbefogadási kérelmüket. Amennyiben az örökbe fogadni szándékozók nem kívánják örökbefogadni a gyermeket, kérelmük visszavonását célszerű indokolniuk annak érdekében, hogy a későbbiekben örökbefogadási kérelmük fenntartása esetén az örökbefogadás realizálására másik gyermek vonatkozásában legyen esélyük.

Amennyiben a gyermekvédelmi gyám vonja vissza kérelmét, indokolnia szükséges, miért nem áll a gyermek érdekében az örökbefogadás.

Az örökbefogadást a gyámhivatal akkor engedélyezheti, ha az a gyermek érdekében áll, nem sért közérdeket, és nem jár a felek, vagy az eljárásban közreműködők számára anyagi haszonszerzéssel.

Az örökbefogadási eljárások során alapvető cél az örökbefogadható gyermekek számára a lehető legrövidebb időn belül megtalálni a megfelelő örökbefogadó szülőket. Ennek elősegítésére az **örökbefogadás rendszere három szintre** (egyben nyilvántartási szintre) épül:

1. a **megyei (fővárosi) területi gyermekvédelmi szakszolgálatok feladata** elősegíteni a területükön örökbefogadhatóvá vált gyermekek örökbefogadását. Elsősorban a saját illetékességükbe tartozó örökbe fogadni szándékozók közül keresnek a gyermekek számára örökbefogadó szülőket.
2. Ha a megyei (fővárosi) nyilvántartásban nincs a gyermek számára megfelelő örökbe fogadni szándékozó, a következő szinten kezdődik a munka, az **Emberi Erőforrások Minisztériuma Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályán működő országos örökbefogadást elősegítő szerv olyan örökbe fogadni szándékozók között keres a gyermek számára örökbefogadó szülőket, akik vállalják más megyében nevelkedő gyermek örökbefogadását** (meg tudják és meg akarják oldani, hogy lakóhelyüktől távolabbi megyéből fogadjanak örökbe gyermeket). Jelenleg Magyarországon az alkalmassági határozattal rendelkező mintegy 2800 örökbe

fogadni szándékozó (házaspár vagy egyedülálló) közül 2300 járul hozzá adatainak az országos nyilvántartásba felvételéhez.

3. Amennyiben az országos örökbefogadást elősegítő szerv közreműködésével sem vezet a gyermek örökbefogadása eredményre, ennek hivatalos megállapítása után történhet az **EMMI Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályán működő Központi Hatóság nyilvántartásából** a gyermek számára külföldi örökbefogadók kiválasztása. **Külföldre akkor adható örökbe egy gyermek, ha gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedik, nevelésbe vették és örökbefogadhatóvá nyilvánították vagy örökbefogadhatóságát megállapították, és az örökbefogadása érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre.**

Titkos örökbefogadás nem szakellátásban nevelkedő gyermekek esetében – a gyermek örökbefogadásához hozzájárulás, valamint inkubátorba helyezése:

Ebben az esetben tipikusan újszülött gyermekek örökbefogadásáról van szó, akiknek szülei úgy járultak hozzá a gyermek örökbefogadásához, hogy az örökbefogadók személyét és személyes adatait nem ismerik (évente 60-80 gyermek esetében), továbbá többnyire inkubátorban elhelyezett, ismeretlen szülőktől származó gyermekek (évente 3-5 gyermek). A gyermek hat hetes koráig a szülők visszavonhatják hozzájáruló nyilatkozatukat, illetve az inkubátorba helyezett gyermek szülője is jelentkezhetsz gyermekéért. A gyermekeket a szülők örökbefogadáshoz hozzájárulását – vagy inkubátorba helyezését - követő néhány napon belül olyan leendő örökbefogadó családba helyezi a gyámhivatal, akik vállalják azt a kockázatot, hogy a vér szerinti szülők visszavonhatják örökbefogadáshoz hozzájáruló nyilatkozatukat a gyermek hathetes kora előtt. A gyermekek örökbefogadását a szakszolgálatok készítik elő, a nyilvántartásukba felvett a jelentkezési sorrend szerint soron következő elsősorban örökbe fogadni szándékozó házaspárok megkeresésével.

Nyílt örökbefogadás esetében az örökbefogadás előkészítése, engedélyezése:

Az előkészítést többnyire a nyílt örökbefogadásokban közreműködő működési engedéllyel rendelkező **közhasznú szervezetek** vagy a **szakszolgálatok** végzik, **közreműködésük kötelező.**

A válsághelyzetben lévő várandós anyát/szülőt a közreműködő szervezetek elsősorban abban segítik, hogy gyermeke nevelését vállalni tudja, a lehetséges támogatásokról tájékoztatják, illetve erre irányuló igény esetén megszervezik családok átmeneti otthonában történő elhelyezését. Amennyiben a válsághelyzetben lévő várandós anya/szülő gyermeke nyílt örökbefogadása mellett dönt, a közhasznú szervezet előkészíti a várandós anya/szülő (k) és az örökbe fogadni szándékozók kapcsolatfelvételét.

Ha a kapcsolatfelvételt követően a felek megállapodnak az örökbefogadási eljárás megindításában, akkor **az anya lakóhelye szerinti megyeszékhelyen működő járási gyámhivatalnál, titkolt terhesség esetén a szülés helye szerinti megyeszékhelyen működő járási gyámhivatalnál** kérhetik az örökbefogadási eljárás megindítását. A terhesség akkor

titkolt, ha a válsághelyzetben lévő várandós anya úgy nyilatkozik, hogy szűkebb vagy tágabb környezete előtt titkolja terhességét.

A gyámhivatal a feleket **együttesen, tárgyalás keretében** hallgatja meg. Amennyiben a vér szerinti szülők hozzájárulnak gyermekük számukra ismert személyek általi örökbefogadásához, **hozzájáruló nyilatkozatukat a gyermek születésétől számított hathéten belül visszavonhatják.** Erre a szülőket az eljárás során a gyámhatóságnak figyelmeztetnie kell.

A kötelező gondozásra kihelyezéskor a gyermek gyámjával a gyámhivatal az örökbefogadó szülőt rendeli ki, a vér szerinti szülő szülői felügyeleti joga pedig az eljárás befejezéséig szünetel, az örökbefogadás engedélyezését követően szűnik meg.

A kötelező gondozási idő alatt az örökbefogadók lakóhelye szerinti szakszolgálat kíséri figyelemmel a gyermek beilleszkedését.

Magyarországon hét nyílt örökbefogadások előkészítésében közreműködő közhasznú szervezet rendelkezik működési engedéllyel:

- Alfa Magzat-, Csecsemő-, Gyermek- és Családvédelmi Szövetség (www.alfaszovetseg.hu),
- Bölcső Alapítvány (bolcso.hu),
- Együtt az Életért Közhasznú Egyesület (egyuttazeletert.org),
- Fészek az Örökbefogadókért és Örökbefogadottakért Alapítvány (feszekalapitvany.hu),
- Gólyahír Egyesület (www.golyahiregyesulet.hu)
- Várva Várt Alapítvány (www.varvavart.hu),
- Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány (segely.baptistasegely.hu/orokbefogadas).

Ezen szervezetek országos hatáskörrel járnak el és nyilvántartják a náluk jelentkező, alkalmassá nyilvánított örökbefogadásra váró szülőket, valamint az örökbeadási szándékkal náluk jelentkező vér szerinti szülők gyermekeit. A gyermekek az örökbefogadást elősegítő szervezetek közreműködésével, a vér szerinti és az örökbe fogadni szándékozók közös kérelmére, a gyámhivatal döntése alapján, alacsony életkorban, alkalmas örökbefogadó családokhoz kerülhetnek.

III. Az örökbefogadás jogkövetkezményei:

- az örökbefogadott gyermek **a vér szerinti gyermek családi jogállásába kerül**, az örökbefogadók valamennyi rokonának (egyenes-, oldalági) rokonává válik, és majdani leszármazói is,
- az örökbefogadás **tartási jogokat és kötelezettségeket keletkeztet** (melyek ugyanazok, mint vér szerinti gyermeknél),
- **az örökbefogadók családi nevét viseli a gyermek**, kivételes esetben engedélyezheti a gyámhivatal korábbi nevének megtartását, ha az a gyermek érdekében áll, emellett **kivételesen indokolt esetben engedélyezheti az örökbefogadott utónevének a megváltoztatását**,
- vér szerinti szülőkként – kérelmükre - az örökbefogadókat jegyzik be az anyakönyvbe,
- szociális juttatások ugyanúgy megilletik az örökbefogadót, mintha a gyermek vér szerinti gyermeke lenne (pl. családi pótlékra, családi adókedvezményre jogosult),

- **2011. január 1-től a 3 év feletti gyermeket örökbefogadókat is megilleti 6 hónap GYES, 2020. január 1-jétől már 10 év feletti gyermek örökbefogadása esetén is,**
- **2020 január 1-jétől igényelhet az örökbefogadó szülő örökbefogadói díjat,** így két év feletti gyermek örökbefogadása esetén a jelenlegi GYED összegével azonos ellátásban részesül a gyermek kötelező gondozásba helyezésétől számított 168 napig.
- a vér szerinti szülő tartási kötelezettsége és szülői felügyeleti joga megszűnik,

IV. Az örökbefogadás utánkövetése

A Ptk. 2014. március 15-étől bevezette az örökbefogadás utánkövetését.

Az új Polgári Törvénykönyv által bevezetett utánkövetés lehetővé teszi, hogy az örökbefogadást követően a gyermek helyzetét, életkörülményeinek alakulását a területi gyermekvédelmi szakszolgálat vagy az örökbefogadás utánkövetését végző működési engedéllyel rendelkező közhasznú szervezet figyelemmel kísérje és segítse. Az utánkövetés célja a gyermek családba való beilleszkedésének, a családdá válás folyamatának, az örökbefogadással kapcsolatos kommunikációnak, a gyermek egészséges identitásfejlődésének, illetve az óvodai, iskolai beilleszkedési problémák megelőzésének, megoldásának személyes tanácsadással történő segítése. Az utánkövetés első alkalommal az örökbefogadás engedélyezését követően hat hónapon belül kötelező, ezt követően másfél év múlva. Emellett az örökbefogadók bármikor fordulhatnak az őket segítő szakemberekhez problémáikkal, a kötelező időtartamon túl három és fél évig van még lehetőség önkéntes utánkövetésre.

Az utánkövetés során az örökbefogadók választják az utánkövetést végző szervezetet, melyről a gyámhivatal az örökbefogadás engedélyezésekor rendelkezik.

A 20 megyei/fővárosi területi gyermekvédelmi szakszolgálat mellett **örökbefogadás utánkövetésére működési engedéllyel rendelkező közhasznú szervezetek:**

- Ágacska Alapítvány az Örökbefogadásért és a Családokért,
- Gólyahír Egyesület,
- Fészek Alapítvány az Örökbefogadókért és Örökbefogadottakért

V. Magyar állampolgárságú gyermekek nemzetközi örökbefogadása

A nemzetközi örökbefogadás fogalma

A Hágai Örökbefogadási Egyezményel (kihirdette: 2005. évi LXXX. törvény) összhangban a Ptk. 4:129. § (1) bekezdése kimondja: *„Nemzetközi örökbefogadásnak minősül, ha az örökbefogadás következtében a gyermek végleges jelleggel más országba kerül, függetlenül az örökbefogadó állampolgárságától és attól, hogy a gyermek állampolgársága megváltozik-e.*

A nemzetközi örökbefogadás tekintetében nem az örökbefogadásra jelentkező állampolgársága, hanem a **szokásos tartózkodási helye**, illetve az a döntő szempont, hogy a **gyermek átkerül-e egy másik országba az örökbefogadást követően.**

V.1. Nemzetközi örökbefogadásra jelentkezés

V. 1.1. Külföldön élő magyar örökbefogadni szándékozók jelentkezése

A külföldön élő magyar örökbefogadni szándékozók is e szervezeteken keresztül adhatják be jelentkezésüket a magyar központi hatósághoz.

A fent felsorolt országokon túl kizárólag magyar állampolgárságú, illetve magyar nyelven beszélő örökbefogadni szándékozó házaspárok kérelmét olyan a Hágai Örökbefogadási Egyezményhez csatlakozott országokból is fogadja a központi hatóság, ahol nincs külön magyarországi örökbefogadásokra akkreditált örökbefogadási szervezet.

Ezekben az esetekben közvetlenül a külföldi állam központi hatóságával működik együtt, tehát a külföldön élő magyar örökbefogadni szándékozók a szokásos tartózkodási helyük szerinti központi hatóságokon (családügyekért felelős minisztérium, vagy más állami hivatal) keresztül nyújthatják be kérelmüket.

Valamennyi Hágai Örökbefogadási Egyezményhez csatlakozott ország központi hatóságainak elérhetősége megtalálható a **Hágai Magánjogi Konferencia** alábbi honlapján:

<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=69>

V.1.2. Az örökbefogadásra jelentkezés általános feltételei

Örökbefogadó a magyar jogszabályok alapján az a huszonötödik életévét betöltött, cselekvőképes személy lehet, aki a gyermeknél legalább tizenhat évvel, legfeljebb negyvenöt évvel idősebb, és személyisége, körülményei alapján alkalmas a gyermek örökbefogadására. Külföldön élő örökbefogadó szülő esetén a fentiekén túl szükséges az alkalmasságát igazoló szakvélemény és a külföldi állam előzetes elvi engedélye, amely biztosítja, hogy az örökbefogadott gyermek a külföldi országba biztonsággal bevihető.

Főszabály szerint külföldről történő jelentkezés esetén **csak házaspároktól fogad a központi hatóság örökbefogadás iránti kérelmet**, mivel kiskorú gyermek érdekében a gyámhatóság elsősorban a házasságban élő örökbefogadók általi örökbefogadást engedélyezi. [Ptk. 4:121. §]

V.1.3. Az örökbefogadásra jelentkezés szükséges dokumentumok

A Hágai Örökbefogadási Egyezmény alapján a külföldön élő házaspárok akkor fogadhatnak örökbe Magyarországról gyermeket, ha az adott állam illetékes hatósága megállapítja az örökbefogadási alkalmasságukat és csatolják a következő, *hiteles magyar fordítással ellátott és a külföldi állam által felülhitelesített iratokat*:

- az örökbefogadásra jelentkezők lakóhelyén készített környezettanulmány,
- nyilatkozat az örökbefogadási szándék indokairól és az örökbe fogadandó gyermekre vonatkozó elképzelésekről,
- nyilatkozat, amelyben hozzájárulnak, hogy személyazonosító adatai szerepeljenek az egységes örökbefogadási nyilvántartásban,
- az alkalmasságot igazoló szakvélemény,

- a külföldi állam előzetes elvi engedélye,
- állampolgárságot igazoló okirat,
- születési anyakönyvi kivonat és házassági anyakönyvi kivonat.
- jövedelemigazolás,
- orvosi igazolás a jelentkezők egészségi állapotáról.

A magyar nyelven kiállított okiratok, illetve nyilatkozatok esetében nincs szükség fordítás és felülhitelesítés csatolására.

V.2. Nemzetközi örökbefogadás keretében örökbefogadható gyermekek

A Ptk. 4:129. §-a kimondja, hogy *külföldre történő örökbefogadás – a rokoni és a szülő házastársa általi örökbefogadás kivételével - kizárólag akkor engedélyezhető, ha a Magyarországon gyermekvédelmi szakellátásban (nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban) nevelkedő örökbefogadhatóvá nyilvánított gyermek belföldi örökbefogadására tett intézkedések nem vezettek eredményre.*

Ennek megállapítása a Minisztériumban működő országos örökbefogadást elősegítő szerv által az egységes örökbefogadási nyilvántartás adatai alapján történik.

A központi hatóság eddigi gyakorlata alapján általában három évesnél idősebb gyermekek vagy testvérpárok vagy kettőnél több testvér, illetve tartós betegséggel vagy fejlődésbeli lemaradással küzdő gyermekek esetében kerül sor nemzetközi örökbefogadásra.

Az örökbefogadásra történő várakozás ideje a kérelmezők gyermekekre vonatkozó elképzeléseitől - életkor, nem, egészségi állapot - függően kb. egy-három év.

(Lásd: Statisztikai adatok: Korcsoportos megoszlás)

V. 3. Az örökbefogadási eljárás

Ha a magyar központi hatósághoz benyújtott iratanyag a fentieknek megfelelő, az örökbefogadni szándékozó házaspár kérelmét a magyar központi hatóság nyilvántartásába veszi és erről értesítést küld az örökbefogadni szándékozók részére.

Az örökbefogadó szülők az alábbiak szerint kerülhetnek kiválasztásra örökbefogadható gyermekekhez:

Ha egy örökbefogadható gyermek hazai örökbefogadása iránti intézkedések nem vezettek eredményre, és ennek megállapítását követően a gyermek iratanyagát az országos örökbefogadást elősegítő szerv átadta a központi hatóság számára, a szakszolgálat haladéktalanul felveszi a kapcsolatot a központi hatósággal annak érdekében, hogy közösen kiválasszák a gyermek számára megfelelő örökbe fogadni szándékozó személyt. A központi hatóság az egységes örökbefogadási nyilvántartásban szereplő, külföldön szokásos tartózkodási hellyel rendelkező örökbe fogadni szándékozó személyek közül ajánl olyan örökbe fogadni szándékozó személyt a gyermek számára, aki várhatóan megfelelő szülő-gyermek kapcsolatot tud kialakítani a gyermekkel.

A gyermek számára megfelelőnek tűnő örökbe fogadni szándékozók kiválasztását követően a **magyar központi hatóság a külföldi központi hatóság útján értesíti az örökbefogadásra várakozókat a személyes kapcsolat felvételének lehetőségéről.**

Ha az örökbefogadni szándékozó házaspár a gyermekről megkapott pszichológiai, pedagógiai, orvosi vélemények és fotó alapján írásban úgy nyilatkozik, hogy szeretnék a gyermeket örökbefogadási céllal megismerni, akkor **Magyarországra kell utazniuk és itt legalább 6 hetet kell eltölteniük. Ez az időtartam magába foglalja a következő folyamatot:** a gyermekkel való kb. egy hetes barátkozást, majd annak sikeressége estén a legalább egy hónapig tartó gondozási időt, amit a gyermek az örökbefogadni szándékozókkal tölt, majd azután az örökbefogadni szándékozók és a gyermek gyámjának közös kérelmére, az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembe vételével kerülhet sor az örökbefogadás gyámhatósági engedélyezésére, azt követően pedig a gyermek új személyi okmányainak beszerzésére.

A gyámhatóság által elrendelt legalább egy hónapos **kötelező gondozási idő** alatt a fővárosi/megyei gyermekvédelmi szakszolgálat munkatársai figyelemmel kísérik és segítik a gyermek beilleszkedését az örökbefogadó családba.

Az örökbefogadást a gyámhatóság engedélyezi az örökbefogadni szándékozók és a gyermek gyámjának közös kérelmére, a gondozási idő sikeres leteltét követően, ha az örökbefogadás a gyermek érdekében áll és ahhoz minden fentiekben ismertetett jogszabályi feltétel adott. A gyámhatóság engedélyező határozata alapján néhány napon belül az illetékes **anyakönyvi hivatal elvégzi a gyermek új adatainak anyakönyvezését**, mely alapján a gyermek számára az utazáshoz szükséges **útlevél, illetve személyi igazolvány igényelhető** és a gyermek az örökbefogadó szülőkkel külföldre távozik.

A gyermek magyar állampolgárságát az örökbefogadás nem érinti.

A gyermek örökbefogadó családba történő beilleszkedéséről – jogszabályi előírás alapján – a fogadó állam két **utánkövetési jelentést küld**, az elsőt fél évvel, a másodikat másfél évvel az örökbefogadást követően. A külföldi állam központi hatóságai, illetve meghatalmazott szervezetei által megküldött utánkövetési jelentések alapján elmondható, hogy a szeretetteljes családi környezetnek köszönhetően a gyermekek képesek jól beilleszkedni a családba, az iskolai közösségbe, valamint megkapják a szükséges fejlesztéseket, lehetőségük van tehetségük kibontakozására.

Kapcsolattartó nemzetközi örökbefogadás tekintetében:

dr. Nádai Erika nemzetközi örökbefogadási referens

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztály

Központi Hatóság,

1054 Budapest, Báthori u. 10.

Email.: erika.nadai@emmi.gov.hu; gyergyam@emmi.gov.hu

Tel.: +36 1 795 3154;

Information about intercountry adoption from Hungary

1. Definition of the intercountry adoption

According to Convention on protection of children and co-operation in respect of intercountry adoption (Concluded 29 May 1993) [Hungary ratified with Act: No. LXXX. of 2005.], the Central Authority for Intercountry Adoption working at the Department of Child Protection and Guardianship Affairs in the Ministry of Human Capacity is responsible for dealing with the applications of prospective adoptive parents from abroad and the intercountry adoption of child living in foster care in Hungary.

„The Convention shall apply where a child habitually resident in one Contracting State („the State of origin”) has been, is being, or is to be moved to another Contracting State („the receiving State”) either after his or her adoption in the State of origin by spouses or a person habitually resident in the receiving State, or for the purposes of such an adoption in the receiving State or in the State of origin.” [Article 2, paragraph 1]

Intercountry adoption means when the child moves permanently to another country in consequence of the adoption, irrespective of the adoptive parents' nationality and irrespective of whether or not the child's citizenship is changed.

2. The receiving states and accredited bodies:

Hungarian Central Authority does not keep in direct contact to the prospective adoptive parents they only can apply for adoption or keep in touch through the central authority or its accredited body of their states.

The accredited bodies must ensure to operate a representative person in Hungary who assists our cooperation and arranges the translation, interpretation, accommodation, etc. for the adoptive prospective parents.

Actually the Hungarian Central Authority cooperates the following receiving states and their accredited bodies:

France: Agence Française de l'Adoption ; 63bis Boulevard BESSIERES, 75017
PARIS ; <http://www.agence-adoption.fr/>

The Netherlands: Nederlandse Adoptie Stichting, Leeuweringerstraat 57 – 59, 3421 AB
Oudewater <https://www.nederlandseadoptiestichting.nl/>

Norway: InorAdopt ; Gyldenløvesgate 5, 4611 Kristiansand; <https://inoradopt.no/>

Italy:

- Associazione Solidarietà via del Roveto, 7 - 95126, Catania www.asaonlus.it
- Associazione di volontariato Ernesto Onlus, Piazza Gramsci, 21 40026 Imola (bo); <http://www.associazionernesto.it/>
- AIAU - Associazione In Aiuti Umanitari – ONLUS; Via Niccolò Tribolo 6 - 50142 Firenze; <http://www.iaiu.it/>

Spain: MIMO (ASOCIACION DE APOYO PARA LA ADOPCION INTERNACIONAL); Calle Benito Gutiérrez, 11 - 1º Dcha. - 28008 Madrid, <http://mimoadopcion.org/>

Sweden: Barnen Framför Allt – Adoptioner (Children Above All);
Box 10034 434 21 Kungälv; <https://www.bfa.se/>

The USA

- Lifeline Children's Services, 100 Missionary Ridge Birmingham, AL 3524;
<http://lifelinechild.org/adoption/>
- Little Miracles International, 4316 Canyon Drive, Amarillo, Texas 79109
<http://www.littlemiracles.org/>
- Children's House International, PO BOX 447 (USPS mailing address) Lynden, WA 98264 <https://childrenshouseinternational.com/>

*If a Contracting state's central authority does not have accredited body to work in Hungary we will only accept application of **Hungarian citizens or other citizens speaking Hungarian from directly the central authority of the receiving state.***

3. Documents for the application

The prospective adoptive parents **only submit their application through** the abovementioned **accredited bodies** or central authorities and they have to present the following documents with official Hungarian translation and apostille:

- Preliminary permission to adopt a child from the receiving state
- Home study
- Expert's opinion on eligibility of them (psychological report)
- Statement on the purpose of adoption and expectations about the adoptee (gender, age, health) and consent to be registered
- Proof of annual income
- Proof of medical status
- Proof of nationality (for ex.: photocopy of passport)
- Birth and marriage certificates
- Some photos of the prospective adoptive parents, of their home and anything that is considered to be important in the adoptive family's life. (The photos will be given to the child.)
- The accredited body's proof of the competence, authorization.

The Hungarian central authority registers the applicants' data and notifies about it the central authority or its accredited body of the receiving country. If a necessary document is missing from the abovementioned file, the Hungarian central authority asks to complete the documents within **60 days**.

If the application is not followed by an adoption within **2 years**, the whole process must be repeated. If the approval from the home country is valid for more than **2 years**, then just a current home study and current proof of the annual income and medical status are necessary.

4. General conditions of adoption

According to the Hungarian rules the adoptive parent must be at least twenty-five years of age with legal capacity, must be at least sixteen years and at most forty-five years of the child's senior, and who is considered suitable to adopt the child based on his/her personality and other circumstances. This age and age difference requirement shall be satisfied by either of the adoptive parents. If the adoptees are siblings, the age of the older child shall be taken into consideration.

On our general rule we only accept married couples' application because the Hungarian Code Civil regulates in the interest of the child, in its adoption decision the guardian authority shall give preference to adoptive parents living in marriage.

5. Children for intercountry adoption

According to the Hungarian Civil Code that a child may be adopted for abroad if:

- she/he is placed in the child protection system (foster parent or children's home) and
- the guardianship authority declared that she/he is adoptable and
- she/he was not adopted in Hungary because the measures taken for the child's adoption were unsuccessful.

On the data of national adoption register operating in the Hungarian Ministry of Human Capacities shall declare that the domestic adoption of the child was unsuccessful.

The experience of Hungarian central authority usually children who adopted for abroad are older than three years old, or they are two, three or four siblings, or they have more serious illness or their mental development is slower than the average or they have behaviour problems.

If the prospective adoptive parents have already a child they may adopt a child who is at least one year younger than their child.

The waiting time for the adoption depends on the prospective adoptive parents' expectations of the child's age, gender, medical status. It is approximately one to three years.

6. The adoption procedure

From the international adoption registry the central authority chooses the family who would be the most appropriate to the child during this procedure we cooperate of the adoption specialists of local child protection services. We take into account the date of the prospective adoptive family's application and the all circumstances of the family (age of the parents, child in the family etc.)

If the Hungarian central authority makes a proposal to adopt a child from Hungary the prospective adoptive parents are informed by the accredited body of the receiving state. The prospective adoptive family gets the all reports about the child's medical, psychological status and some photos or video from her/him with our proposal.

If they accept the child, the prospective adoptive parents, through the accredited body, have to report it the Hungarian central authority within **30 days**. If they do not accept him/her, they have to give the reason for it.

If the prospective adoptive parents have decided on the date of the arrival, the Central Authority of Hungary and the local authorities have to be informed about it by the accredited body.

The guardianship authority has to give an approval to the temporary nursing of the child by the prospective adoptive parents. The temporary nursing period has to take for **minimum one month**. Both prospective adoptive parents have to spend this time in Hungary.

After the temporary nursing period the guardianship authority makes the final decision on the adoption by common request of the prospective adoptive parents and the guardian of the child.

After the adoption within some day:

- They get the new birth certificate and passport or ID card with the new personal data of the child. The child gets the family name of adoptive parents but the date and place of birth do not change. The **child's original first name or its foreign version is recommended to keep** for the interest of the child.
- Our central authority provides the certificate of conformity of intercountry adoption rules accordance to Article 23 of the Hague Convention.

The Hungarian citizenship of the child does not change by the adoption or acquiring of the foreign citizenship.

7. Post adoption reports

The receiving countries are asked to report with some photos to the Hungarian central authority about the child's circumstances and his/her situation in the family with **six months** and **one and a half year** after the family arriving home.

8. Contact:

Erika Nádai dr.
intercountry adoption referent

Ministry of Human Capacities
Department of Child Protection and Guardianship Affairs
Central Authority

Address:
Hungary
1054 Budapest,
Báthory u. 10.

Email address erika.nadai@emmi.gov.hu; gyergyam@emmi.gov.hu
Phone: +36 1 795 3154;